

Rettighetspolitikk (IPR- Intellectual property rights)

ved

Universitetet i Agder

Vedtatt av universitetsstyret 3.2.2017

Oppdatert versjon godkjent av rektor 22.02.2017

Erstatter Reglement for håndtering av immaterielle rettigheter ved UiA.

Innholdsfortegnelse:

1. Innledning – behovet for og formålet med en rettighetspolitikk
2. Hvem omfattes av rettighetspolitikken
3. Hva omfattes av rettighetspolitikken
4. Rettighetspolitikk for de ulike resultater
5. Særlig forhold knyttet til avtale med eksterne aktører
6. Fordeling av nettoinntekter ved kommersialisering
7. Prinsipper for inntektsfordeling knyttet til aksjer
8. Generelt om kommersialisering av forsknings- og arbeidsresultater
9. Vedlegg og henvisninger

1. Innledning – Behovet for og formålet med en rettighetspolitikk

IPR er en forkortelse for immaterielle rettigheter. Det referer til beskyttelse av oppfinnelser, forfatter- og kunstnerarbeid, symboler, navn, logo, design og andre innovasjoner og nyskapingner. IPR inkluderer industrielle rettigheter (patent og design) og åndsverk, opphavsrett, domener, forretningshemmeligheter med mer.

Lov av 1.4.2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (univl) og Lov av 17.4.1970 nr. 21 om retten til oppfinnelser som er gjort av arbeidstakere (arbeidstakeroppfinnelsesloven) fastslår at universitetene, som en del av sitt samfunnsansvar, plikter å legge til rette for kommersiell utnyttelse av forskningsresultater. Dette gjør det nødvendig for UiA å ha en politikk for håndteringen av immaterielle rettigheter som er resultat av de ansattes virksomhet ved universitetet. Rettighetspolitikken tar stilling til i hvilket omfang universitetet kan og bør kreve at rettigheter overdras. Overtagelse av rettigheter betyr også ansvar for at resultatene utnyttes med de utgifter som er knyttet til dette. I den grad rettigheter overdras til universitetet fastsetter rettighetspolitikken hvordan nettoinntekter fra kommersiell utnyttelse av arbeidsresultatene skal fordeles. Inntektsfordelingen bygger på tredelingsprinsippet og er nærmere redegjort for under pkt. 7.

Rettighetspolitikken bygger på prinsippene i lov av 5.12.1961 nr. 2 om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven) og arbeidstakeroppfinnelsesloven og må sees i sammenheng med disse. Politikken skal bidra til å

- Sikre at forskernes og institusjonens akademiske frihet ivaretas
- Øke bevisstheten om betydningen av de verdier forskningsresultater representerer
- Øke bevisstheten om betydningen av å ta vare på og beskytte forskningsresultatene som skapes
- Skape entydige og forutsigbare rammer for interne og eksterne samarbeidspartnere
- Øke mulighetene for effektiv og formålstjenlig utnyttelse av forskningsresultatene innenfor akademien, samfunns- og næringsliv

2. Hvem omfattes av rettighetspolitikken

Reglementet gjelder for alle ansatte ved UiA, både vitenskapelig og teknisk/administrativt ansatte. Universitetets rettigheter til resultater frembrakt av universitetsansatte under arbeidet vil i mange tilfeller følge underforstått av arbeidsavtalen. Ut fra prinsippet om forskningens og undervisningens frihet, slik denne er slått fast i univl § 1-5, kan de generelle prinsipper om rettighetsovergang til arbeidsgiver ikke anvendes uten videre på de vitenskapelige ansatte. Behovet for en gjennomgang av forholdet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker når det gjelder immaterielle rettigheter, vil derfor være størst for denne gruppen ansatte.

2.1 Særlig om studenters rettigheter

Det rettslige utgangspunktet er at studenter innehar rettighetene til det de frembringer som en del av studiet, det være seg åndsverk eller patenterbare oppfinnelser. Universitetets utnyttelse av slike frembringelser forutsetter derfor avtale med studentene.

Det er en økende tendens, og dette er også et strategisk mål, at studenter i større grad involveres

aktivt i forskningsprosjekter. Dette øker behovet for en standard avtale om IPR rettigheter med involverte studenter.

I prosjekter som helt eller delvis er finansiert av Norges Forskningsråd eller EU-institusjoner stilles det et krav om at prosjektresultatene skal kunne utnyttes av deltakende institusjon. I tilknytning til slike prosjekter er det derfor behov for inngåelse av særskilt overtagelsesavtale med den enkelte student.

UiA vil også i andre tilfelle kunne overta studenters rettigheter til næringsmessig utnyttelse av resultatene gjennom frivillig overdragelse. Dette kan være aktuelt dersom studenten(e) ber om det eller at UiA Nyskaping etter en kommersiell vurdering av resultatene finner dette tjenlig og ønskelig. Dette vil i slike tilfeller inngås særskilt avtale mellom studenten(e) og UiA v/UiA Nyskaping.

Studenter som også er ansatt, f.eks. i prosjektstilling eller som vitenskapelig assistent, behandles imidlertid som andre ansatte, for så vidt arbeidsresultatet har sammenheng med oppgaver som tilligger stillingen.

For resultater som er frembrakt av en eller flere studenter og en eller flere ansatte i felleskap (sameie), har UiA rett til å overta den ansattes andeler i sameiet, i samsvar med lovgivningen, gjeldende rettighetspolitikk og eventuelle inngåtte avtaler.

3. Hva omfattes av rettighetspolitikken

3.1 Rettslig grunnlag for overgang av rettigheter

Samtlige immaterielle rettigheter som omtales nedenfor, bortsett fra retten til databaser (se punkt 3.5), kan bare oppstå hos fysiske personer. Dersom universitetet skal ha rettigheter til slike resultater, må det derfor skje en overdragelse av rettighetene fra den eller de som har frembrakt det aktuelle resultatet til universitetet.

For patenterbare oppfinnelser følger det av arbeidstakeroppfinnelsesloven § 6 første ledd at universitetet har rett til å overta rettighetene til patenterbare oppfinnelser. Vitenskapelig personale ved universitetet har likevel rett til å publisere oppfinnelsen dersom universitetet blir varslet om det i melding om oppfinnelsen, og tredjeparts rett ikke er til hinder for publisering.

Utgangspunktet i åndsverkloven § 1 første ledd er at den som skaper et åndsverk, har opphavsretten til verket. For å overta retten til åndsverk, er det derfor nødvendig at det foreligger avtale om dette. Slik rett til å kreve overdragelse behøver likevel ikke være uttrykkelig avtalt, men kan anses underforstått ut fra den arbeidsavtale den ansatte har med universitetet. Det generelle synspunktet, som fremkommer av ulovfestede Knop doktrinen er at arbeidsgiver «*vinner den rett over åndsverket som er nødvendig og rimelig, hvis arbeidsavtalen skal nå sitt formål, men heller ikke mere*»,¹. Dette understreker at det sjelden vil være snakk om noen fullstendig overdragelse av opphavsretten, bare bruksrett i den grad dette er nødvendig for at arbeidet skal nå sitt formål.

For datamaskinprogrammer er derimot utgangspunktet det motsatte, jf. åndsverkloven § 39 g; her overtar universitetet som arbeidsgiver som hovedregel retten til datamaskinprogrammer ansatte har skapt som en del av arbeidsforholdet, såfremt ikke noe annet er avtalt.

3.2 Faglitterære publikasjoner og undervisningsmateriale

Faglitterære publikasjoner og annet forsknings- og undervisningsmateriale som er et resultat av den ansattes arbeid ved UiA, vil normalt være opphavsrettsbeskyttet, jf. åndsverkloven § 1 første ledd, jf. annet ledd. Den/de ansatte som har skapt resultatet har da enerett til å fremstille eksemplarer av og tilgjengeliggjøre materialet for allmennheten, med mindre annet er avtalt.

1 Ragnar Knoph, Åndsretten, 1936, s. 84

3.3 Patenterbare oppfinnelser

Det kan meddeles patent på oppfinnelser som er industrielt anvendbare, som er nye i forhold til hva som var kjent før patentsøknadens inngivelsesdag, og som dessuten skiller seg vesentlig fra dette (har «oppfinnelseshøyde»), jf. lov av 15.12.1967 nr. 9 om patenter (patentloven) § 1 første ledd, jf. § 2 første ledd. Innehaver av et patent får en tidsbegrenset enerett til å utnytte oppfinnelsen i nærings- eller driftsøyemed.

3.4 Datamaskinprogrammer

Den som skaper et datamaskinprogram, har opphavsrett til programmet, jf. åndsverkloven § 1 første ledd. Dersom datamaskinprogrammet er skapt som et ledd i arbeidsforholdet, overtar som hovedregel Universitetet rettigheten til programmet jf. åndsverksloven § 39g.

Et datamaskinprogram kan være alt fra et operativsystem til en datamaskin til en «app» til mobiltelefoner eller nettbrett. Det er datamaskinprogrammets kildekode/kodespråk som i så fall utgjør åndsverket. Oppfinnelser som utnytter et datamaskinprogram vil etter omstendighetene kunne patenteres, jf. patentloven § 1 første ledd, jf. andre ledd, jf. § 2 første ledd.

3.5 Databaser

Databaser, som ikke kvalifiserer til vern som åndsverk, er gitt et særskilt vern i åndsverkloven § 43 første ledd:

«Den som frembringer et formular, en katalog, en tabell, et program, en database eller lignende arbeid som sammenstiller et større antall opplysninger, eller som er resultatet av en vesentlig investering, har enerett til å råde over hele eller vesentlige deler av arbeidets innhold ved å fremstille eksemplarer av det og ved å gjøre det tilgjengelig for allmennheten.»

Databasevernet kan etter kravet om «vesentlige investeringer» verne sammenstillingen av både små og store mengder data, forutsatt at vesentlighetskravet er oppfylt.

Rettighetshaveren til en database er etter vernet etter åndsverkloven § 43 den som står bak investeringen i den. Dette vil i de aller fleste tilfeller være universitetet, eventuelt eksterne parter som har gitt bidrag til utviklingen av databasen. En ansatt som har fått lønn for arbeidstiden som er brukt på utviklingen av databasen, og ikke har tatt noen økonomisk risiko, er ikke å anse som rettighetshaver etter åndsverkloven § 43.

3.6 Fysiske gjenstander

I en del tilfeller vil fysiske gjenstander være gjenstand for, eller resultatet av, forskning ved universitetet. «Fysiske gjenstander» etter rettighetspolitikken må forstås vidt, som ethvert materielt produkt (organisk, uorganisk og biologisk materiale), herunder substanser, organismer, avlinger og materialer. Rettigheter til slike fysiske gjenstander skiller seg fra de øvrige rettighetene som omhandles av universitetets rettighetspolitikk, i den forstand at det er tale om eiendomsrett.

Fysiske gjenstander som nevnt over vil være universitetets eiendom så langt dette ikke kommer i konflikt med tredjeparts rettigheter.

3.7 Øvrige rettigheter

I prinsippet vil enkelte frembringelser ved universitetet kunne vernes som varemerke, design, kretsmønster i en integrert krets, eller som fremforedlet plantesort. Det må imidlertid antas at

disse immaterielle rettighetene hverken spiller eller vil spille noen vesentlig rolle i UiA sin virksomhet i overskuelig fremtid.

Alle disse kategorier av resultater omfattes av UiA sin rettighetspolitikk, og er resultater UiA kan kreve eierskap eller bruksrett til. UiA krever ikke slike rettigheter automatisk, det avgjøres etter en konkret vurdering.

For patenterbare oppfinnelser vil UiA som hovedregel kreve eierskap jf. arbeidstakeroppfinnelsesloven § 4. Som et minimum krever UiA eierskap til en tredjedel til slike oppfinnelser.

4. Rettighetspolitikk for de ulike resultater

4.1. Meldeplikt

Alle ansatte ved UiA plikter å melde fra om oppfinnelser. I henhold til åndsverksloven kan det i visse tilfeller også være meldeplikt for datamaskinprogrammer og databaser. Eksempler på andre resultater som kan meldes er idéer eller fysisk materiale med muligheter for kommersiell utnyttelse, for eksempel varemerker og design. Meldeplikten oppfylles ved utfylling av et DOFI-skjema. Dette skjemaet er å finne på nettsiden til UiA Nyskaping og vil også være mulig å hente i papirform på deres kontor. UiA Nyskaping bistår også med utfylling av skjemaet dersom det er ønskelig.

4.2 Faglitterære fremstillinger, undervisnings- og formidlingsmateriale

Rettighetspolitikken legger til grunn at universitetet som alminnelig regel ikke bør gripe inn i de ansattes adgang til å publisere egen faglitterær produksjon. Universitetet overtar i utgangspunktet heller ingen rettigheter til kommersialisering av «personlig» undervisningsmateriale, med mindre annet er avtalt. Som «personlig» undervisningsmateriale anses blant annet forelesninger, inkludert støttemateriale, som for eksempel manus og støtteark for utdeling til studentene. Når det gjelder UiA sin bruksrett til «personlig» undervisningsmateriale i forbindelse med undervisningen ved UiA vises det til informasjonstekster på ansattssidene.

UiA har imidlertid rett til *bruk* av slikt materiale dersom:

- Det er utarbeidet til generell bruk (standardisert materiale)
- UiA har bidratt med betydelige ressurser, enten i form av penger, teknisk bistand eller bruk av arbeidstid
- UiA har inngått en avtale med tredjeperson om et bestillingsverk nettopp til bruk i denne undervisningen
- Bruk er avtalt enten med den som har utarbeidet det eller på en annen måte

Vilkår for UiA sin bruksrett:

- bruksretten skal ikke gå lenger enn det som kan begrunnes uti fra UiA sine oppgaver
- bruksretten skal ikke være til hinder for den ansattes bruksrett
- den ansatt skal behold sine ideelle rettigheter (rett til å bli navngitt)
- den ansatt skal gis anledning til å få sitt navn fjernet
- den ansatt skal kunne motsette seg endringer som er krenkende
- den ansatt skal kunne trekke tilbake UiA sin bruksrett til materiale grunnet faglig foreldelse.

UiA sin bruksrett er særlig aktuelt for digitale undervisningsopplegg, for eksempel slike som er utviklet ved Puls eller egne prosjekter. I den grad slikt materiale kan utnyttes kommersielt utenfor universitetet, typisk ved andre utdanningsinstitusjoner, skal rettighetsforholdene til materiale avklares mellom arbeidsgiver og de ansatte gjennom egen avtale.

Spørsmål om UiA sitt eierskap i slike tilfeller skal avklares med den ansatt. Dersom det oppstår tvil og eller uenighet mellom arbeidstaker og UiA om eierskap, skal saken meldes til Forskningsadministrativ avdeling. Dersom det viser seg behov for det, vil også studieavdelingen bli involvert. Alle parter skal få mulighet til å redegjøre for sitt syn på saken, og avdelingen skal på det grunnlag søke å komme frem til en minnelig løsning som legges frem for Universitetsdirektøren for beslutning.

UiA kan ikke i kraft av ansettelsesforholdet kreve noen rettigheter til den ansattes muntlige undervisning, men kan tilrettelegge for digital overføring i sanntid uten opptak/lagring. UiA kan også i tilfeller med særskilt tilrettelagt undervisning ta opp en forelesning og deponere den i et lukket rom med tilgjengelighet for definerte studenter i et begrenset tidsrom. Slik tilrettelegging skal avklares i forkant.

Dersom forelesninger streames og legges ut på UiAs nettsider, må dette skje gjennom avtale.

4.3 Patenterbare oppfinnelser

Som arbeidsgiver har UiA, etter arbeidstakeroppfinnelsesloven, rett til å kreve overført til seg «*her i riket patenterbare oppfinnelser*» som faller inn under UiA sitt virkeområde. Hvis lovens vilkår er oppfylt, kan det oppnås patent på enhver form for oppfinnelse.

Arbeidstakeren skal melde fra om patenterbare oppfinnelser til UiA. Meldeplikten for patenterbare oppfinnelser er fastsatt i arbeidstakeroppfinnelsesloven og oppfylles ved innsending av DOFI-skjema. Som det fremkommer av punkt 4.1, ligger DOFI-skjema på UiA-Nyskaping sine nettsider og skal også være tilgjengelige i papirversjon. Ved behov skal UiA Nyskaping bistå ansatte ved utfylling av DOFI-meldingen.

Etter dialog med den ansatte skal UiA Nyskaping sende sin innstilling vedr. eierskap til Forskningsadministrativ avdeling. Basert på innstillingen utformer Forskningsadministrativ avdelingen et saksfremlegg vedrørende saken som sendes til Universitetsdirektøren som fatter endelig vedtak.

Det er vesentlig at oppfinnelsen ikke blir offentliggjort før patentsøknad er inngitt, da offentliggjøring hindrer muligheten for patentering. Arbeidstakeren skal derfor vente med å gjøre oppfinnelsen tilgjengelig for andre, muntlig eller skriftlig, til etter at UiA har fattet vedtak om og i hvilken grad eierskap skal kreves. Dersom eierskap kreves, skal arbeidstaker vente med tilgjengeliggjøring av oppfinnelsen til søknad om patent er inngitt.

Det følger av arbeidstakeroppfinnelsesloven § 6 at ansatte har adgang til å velge publisering fremfor patentering. Dersom arbeidstaker ønsker å benytte seg av denne muligheten, skal likevel oppfinnelsen meldes inn. Ved innmelding må arbeidstaker eksplisitt gjøre oppmerksom på at vedkommende vil publisere uansett. Hvis arbeidstaker gjør oppmerksom på sitt publiseringsønske skal UiA innen 20 virkedager gi skriftlig tilbakemelding på dette ønsket. Hvis behov skal partene ha en dialog om rammene for publiseringen, herunder publiseringskanal og tentativ tidspunkt for offentliggjørelse.

Etter at patentsøknad er inngitt står arbeidstakeren fritt til å offentliggjøre oppfinnelsen, for eksempel som foredrag eller som del av faglitterær publikasjon, slik som den er beskrevet i patentsøknaden og i samråd med UiA.

4.4 Ikke-patenterbare oppfinnelser

Arbeidstakeroppfinnelsesloven omfatter ikke oppfinnelser som ikke er patenterbare etter loven. Retten til slike oppfinnelser forblir som hovedregel hos arbeidstaker, med mindre noe annet er avtalt eller må anses avtalt, eller med mindre arbeidstaker ønsker å overdra oppfinnelsen frivillig.

Meldeplikten gjelder imidlertid også for slike ikke-patenterbare oppfinnelser, jf. punkt 4. 1. Dette fordi det på et tidlig stadium kan være vanskelig å avgjøre hva som er og hva som ikke er patenterbare oppfinnelser. Videre vil det også oppstå tilfeller hvor ikke-patenterbare

oppfinnelser kan kommersialiseres gjennom for eksempel lisensavtaler. Også ved slike ikke-patenterbare oppfinnelser vil det, etter en konkret vurdering, være mulig for UiA å kreve eierskap.

4.5 Kataloger og databaser

Åndsverksloven § 43 regulerer rettigheter til databaser og kataloger. Det følger av bestemmelsen at «*Den som frembringer et formular, en katalog, en tabell, et program, en database eller lignende arbeid som sammenstiller et større antall opplysninger, eller som er resultatet av en vesentlig investering, har enerett til å råde over hele eller vesentlige deler av arbeidets innhold ved å fremstille eksemplarer av det og ved å gjøre det tilgjengelig for allmennheten.*»

Den vesentlige investeringen vil i de fleste tilfeller komme fra UiA, slik at UiA som hovedregel har rettighetene til slike kataloger og databaser mv.

Utøvelse av eneretten skal ikke komme i konflikt med prinsippet om akademisk frihet eller være til hinder for at kataloger og databaser kan gjøres offentlig tilgjengelige eller på annen måte stilles til rådighet for forskningsformål.

Dersom databasen er bygget opp slik at tredjepart kan ha rettigheter til delelementer av innholdet i databasen, er det viktig at UiA i forkant av prosjektet sikrer seg rettighetene til anvendelse av slike delelementer gjennom avtaler med de ansatte og eventuelle eksterne tredjeparter.

Dersom en arbeidstaker ser et kommersielt potensiale i databasen, skal dette meldes til UiA via DOFI-skjema, jfr. punkt. 4.1.

4.6 Fysiske gjenstander

I noen tilfeller vil resultatet av forskning ved UiA være fysiske gjenstander. Rettigheter til slike gjenstander skiller seg fra de øvrige rettighetene dette dokumentet omhandler, da det ved fysiske gjenstander er snakk om eiendomsrettigheter og ikke immaterielle rettigheter. Forvaltningen av fysiske gjenstander som brukes ved eller er et resultat av forskning ved UiA, har imidlertid så nær sammenheng med UiA sin rettighetshåndtering for øvrig, at det er formålstjenlig å la også disse omfattes av rettighetspolitikken.

Fysiske gjenstander som er et resultat av UiA sine investeringer og som er blitt til ved bruk av UiAs ressurser, er universitetets eiendom og kan fritt brukes av UiA til undervisnings-, forsknings og kommersialiseringsformål så fremt dette ikke er eller vil komme i konflikt med inngåtte avtaler eller tredjeparts rettigheter.

Dersom arbeidstaker vurderer kommersiell utnyttelse av fysiske gjenstander, skal dette meldes til UiA via DOFI-skjema jf. punkt 4.1.

Den som har frembrakt materialet, har rett til livslang tilgang og bruk. Videre har han/hun rett til å dele materialet med andre på følgende vilkår:

- noe av materialet skal være igjen på UiA, dvs. man skal normalt ikke tømme kilden;
- mottaker skal ikke videreformidle materialet til tredjepart uten UiAs godkjenning;
- fysiske gjenstander skal bare deles med andre til forskningsformål, deling til kommersielle formål krever særlig avtale
- det skal innhentes undertegnet avtale om bruken av det utleverte materiale fra mottaker før utsendelse

4.7 Dataprogrammer

UiA har rett til datamaskinprogrammer som er utarbeidet av den ansatte, gjennom oppgavene som omfattes av arbeidsforholdet eller UiAs anvisninger, med mindre annet er avtalt, jf. åndsverkloven § 39 g.

Arbeidstaker plikter å melde om arbeid tilknyttet dataprogrammer. Dersom det viser seg å være patenterbart, er det viktig at programmet ikke blir offentliggjort før patentering er gjort.

Det understrekes at UiA sin rett til dataprogrammer ikke skal være til hinder for den ansattes egne bruksrettigheter, for eksempel bruk av programvarelisenser (Open Source).

4.8 Andre litterære og kunstneriske verk

Som hovedregel kan den ansatte selv bestemme bruken av (som kopiering, arkivering, endring og offentliggjøring) egne litterære og kunstneriske verk, jf. åndsverkloven § 1. I særlige begrunnede tilfeller kan UiA få en ikke-eksklusiv, begrenset rett til å bruke slike resultater. Dette gjelder spesielt der UiA bruker betydelige ressurser i utarbeidelsen av disse.

4.9 Tilbakeføring av overdratte rettigheter

I de tilfeller hvor UiA, etter å ha tatt eierskap til en oppfinnelse/prosjekt/arbeidsresultat med hjemmel i lov og eller avtale som beskrevet over, men bestemmer seg for og

- a) ikke å videreføre et patent, eller
  - b) ikke selv vil eller finner kommersielt grunnlag for å føre prosjektet videre,
- skal UiA tilby tilbakeføring av sine rettigheter til arbeidstaker.

I slike tilfeller skal det inngås en avtale mellom partene. Arbeidstaker forplikter seg da over for UiA til å etterleve alle de forpliktelser som UiA må ha over for eventuelle eksterne tredjeparter som har finansiert forskningen som ledet til oppfinnelsen.

UiA vil uansett beholde retten til vederlagsfri bruk av oppfinnelsen/arbeidet i undervisnings- og forskningsformål ved UiA.

Dersom arbeidstaker ikke ønsker å overta rettighetene, kan UiA beslutte å oppgi rettighetene, med den konsekvens at UiAs forpliktelser til å arbeide for kommersialisering av resultatene opphører.

Vedtak om tilbakeføring av eierskap blir fattet av universitetsdirektøren etter nærmere definert saksbehandling, jf. punkt 6.

5. Særlige forhold knyttet til avtaler med eksterne aktører

5.1 Behovet for avtaleregulering ved forskningssamarbeid

Alt forskningsarbeid som UiA har med eksterne institusjoner skal være basert på skriftlige avtaler som blant annet regulerer rettighetsspørsmål.

Det følger av univl at UiA ikke har adgang til å inngå avtaler som åpner for varig hemmelighold av forskningsresultater skapt av ansatte ved UiA. Dersom utsettelse av offentliggjøring er nødvendig for å sikre rettigheter i form av patentsøknad el., kan det imidlertid avtales utsatt publisering for et kortere tidsrom. UiA har en ubetinget plikt til å sikre at forskningsresultater er tilgjengelig for videre forskning ved institusjonen.

Utover det overfor nevnte, vil eierskap til og utnyttelse av rettighetene være gjenstand for forhandling mellom UiA og de til enhver tid aktuelle samarbeidspartnere.

I alle tilfeller skal UiA gjøre sitt ytterste for at samfunnet i best mulig grad drar nytte av forskningen.

5.2 Resultater skapt av arbeidstaker med flere arbeidsgivere

Dersom arbeidsresultatene har fremkommet delvis hos biarbeidsgiver og delvis i den ansattes

arbeidstid, i UiA sine arealer eller med bruk av UiA sine ressurser, vil UiA ha del-rettigheter til arbeidsresultatene.

Rettighetspolitikken til UiA skal imidlertid fremme produktive samarbeidsformer med eksterne parter. Dette prinsippet legges til grunn når det inngås samarbeidsavtaler som innebærer delt arbeidsgiveransvar, og de tilfeller hvor det foreligger doble ansettelsesforhold uten rammeavtale. I utgangspunktet skal retten til næringsmessig utnyttelse av arbeidsresultater tilfalle hovedarbeidsgiver (UiA) når bistillingen ikke innebærer en forskningskomponent av et visst omfang. Hvis bistillingen har en vesentlig forskningskomponent bør rettighetene tilfalle den institusjon som står for den største ”oppfinnerandel”, eller den institusjon partene (arbeidsgiverne og den ansatte) er blitt enige om på forhånd i tilknytning til det enkelte doble arbeidsgiverforhold.

Hvis det ikke foreligger en rettighetsregulering forut for at arbeidsresultatene oppstår, og resultatene etter forholdene anses å eies av begge arbeidsgivere i fellesskap, skal det inngås avtale mellom arbeidsgiverne som regulerer kommersialisering og eventuell overdragelse av rettighetene til en av partene mot kompensasjon.

6. Fordeling av nettoinntekter ved kommersialisering

Alle ansatte ved UiA behandles likt økonomisk, dvs at både vitenskapelig og teknisk/administrativt ansatte tilstås lik andel av nettoinntektene.

UiA benytter seg som hovedregel av tredelingsprinsippet som tar utgangspunkt i at eierskap og nettoinntektene fordeles likt mellom partene. Partene vil i de fleste tilfeller være UiA, arbeidstaker og UiA Nyskaping og/eller en ekstern kommersialiseringsaktør.

Av UiA sin andel, bør 50 % tilføres det aktuelle fakultet, eventuelt administrativ enhet hvor arbeidstakeren har sitt virke. Fakultetet forutsettes å bruke midlene til utviklings- og forskningsbevilgninger til berørte fagmiljøer og til eget innovasjonsarbeid. Netto akkumulerte inntekter benyttes til innovasjonsaktivitet ved UiA etter eventuelle føringer fra styret. Inntekter til idehaver utbetales løpende ved årlig avregning i penger. Dersom kommersialisering skjer gjennom etablering av aksjeselskap som er lisenstaker, kan utbetalingen skje etter salg av aksjer i bedriften (exit).

Dersom det påløper inntekter ved utnyttelse av arbeidsresultat hvor UiA ikke har krevd rettigheter overdratt til seg, eller hvor rettigheter er ført tilbake til idehaver, skal eventuell andel av fremtidige inntekter til UiA fremgå av avtale med idehaver. Avtale med idehaver skal inngås når beslutning om ikke å overta rettighetene/tilbakeføring er fattet.

Dersom ansatt forsømmer sin plikt til å gi melding om arbeidsresultat til UiA/UIA Nyskaping, og i stedet utnytter arbeidsresultatet selv eller gjennom andre, skal UiA, i tråd med standard fordelingsnøkkel, ha rett til 2/3 av de nettoinntekter som direkte eller indirekte skapes gjennom næringsmessig utnyttelse av arbeidsresultatet.

Dersom det oppstår tvil og eller uenighet mellom en arbeidstaker og UiA om eierskap til rettigheter eller fordeling av nettoinntekter fra kommersialisering av forskningsresultater, skal saken meldes til Forskningsadministrativ avdeling. Avdelingen skal etter dialog med UiA Nyskaping gi alle parter mulighet til å redegjøre for sitt syn på saken, og på den bakgrunn søke å komme frem til en minnelig løsning som legges fram for universitetsdirektøren for beslutning.

Dersom universitetsdirektørens beslutning ikke gir en løsning som alle berørte parter kan akseptere kan klagende part be universitetsdirektøren opprette et ad hoc IPR-utvalg. Utvalget skal ha en sammensetning som sikrer uavhengighet i forhold til UiA så vel som de ansatte.

IPR-utvalget, som nedsettes fra sak til sak, skal ha følgende mandat:

”IPR-utvalget skal med bakgrunn i UiAs vedtatte rettighetspolitikk vurdere saker og avgi rådgivende uttalelser i tvister mellom ansatte og UiA

Forhold som omfattes av arbeidstakeroppfinnelsesloven kan, hvis de ikke løses internt mellom partene, bringes inn for Meklingsnemda for arbeidstakeroppfinnelser etter lovens § 12.

Tvist om rettigheter og inntektsfordeling kan i alle tilfelle bringes inn for domstolene.

7. Prinsipper for inntektsfordeling knyttet til aksjer

En oppfinnelse eller annet kommersialiserbart arbeidsresultat kan danne grunnlag for en bedriftsetablering. Ved eventuell bedriftsetablering basert på teknologien i et kommersialiseringsprosjekt forhandles prisen på teknologien i aksjer og avveies mot annen investering i selskapet. Utgangspunktet for eierfordeling er 1/3 deling mellom ansatt(e), UiA og UiA Nyskaping og/ eller ekstern kommersialiseringsaktør, men denne fordelingen vil avhenge av om eventuelle partnere inviteres inn på eiersiden.

7.1 Tegning av aksjer og emisjon

Den enkelte ansatte, og UiA kan tegne aksjer i selskapet og vil være eiere av selskapet, sammen med eventuelle utvalgte partnere som inviteres inn på eiersiden. Selskapet vil over tid ha behov for kapital, og styret og eierne, vil gjennomføre emisjoner (innhenting av kapital). Det er naturlig at eierne blir forespurt om å delta i emisjon, men også at nye kommer til og at eksisterende eiere dermed blir utvannet, det vil si at disse og får mindre eierandeler etter gjennomført emisjon. Formålet er å sikre selskapene kapital til videre utvikling og at nye eiere kan bidra med kapital og ny kompetanse.

Ønske om kjøp av aksjer, både ved etablering av et aksjeselskap og ved eventuelle emisjoner må forelegges for universitetsstyret, som fatter vedtak innenfor rammene av det til enhver tid gjeldende økonomireglementet for statlig virksomhet.

Inntekter for eierne/aksjonærene ved en bedriftsetablering oppstår i form av andeler av eventuelt aksjeutbytte og/eller gevinst ved salg av aksjer (exit).

7.2 Ansatte avstår fra tegning av aksjer

Dersom den ansatte ikke ønsker å delta i en bedriftsetablering så kan en «levere» ideen til UiA som vil kunne tegne seg for aksjer og den enkelte ansatte vil motta en % -andel av årlig resultat som vederlag. Vederlagssatsen vil være gjenstand for forhandlinger, men tentativ vil idehaver kunne motta 10 % av årlig resultat i en nærmere angitt tidsperiode etter selskapsetablering.

7.3 Forvaltning av UiA sin eierpost

UiA ønsker bare unntaksvis å være direkte eier og forvalte eierskap i nyetablerte selskaper. UiA Nyskaping vil i løpende dialog med økonomidirektøren og innenfor definerte retningslinjer fastsatt av universitetsdirektøren forvalte eierskap i nyetablerte selskaper på vegne av UiA frem til exit, eventuelt sammen med ekstern partner, hvorpå UiA får utdelt sin andel av inntektene.

Forvaltningen som angitt i dette punkt, vil kunne endres med tiden.

8. Generelt om kommersialisering av forsknings- og arbeidsresultater.

Formålet med kommersialisering er å spre og formidle kunnskap som kommer samfunnet til gode, samt bidra til å utløse ressurser til forskningsmiljøet hvor det aktuelle resultatet er

oppnådd.

Kommersialiseringsaktiviteter skal ikke komme i konflikt med prinsippet om akademiskfrihet. Den ansatte står fritt til å prioritere publisering og til å velge at resultatet skal gjøres allment tilgjengelig, selv om dette vil kunne komme i konflikt med kommersialiseringsmulighetene.

Som redegjort for i dette dokument, har ansatte ved UiA en meldeplikt. UiA v/ UiA Nyskaping vurderer, i samarbeid med den ansatte, om kommersialisering av resultatet skal forsøkes. Arbeidstaker orienterer sin instituttleder/nærmeste leder om saken når kommersialiseringsprosessen startes. I tillegg til vurdering tilknyttet kommersialisering, skal UiA Nyskaping ved gjennomgang av DOFI-skjema, vurderer hvorvidt det skal inngås avtale om Spinn-off på det innmeldte resultatet.

Hva gjelder vurdering av om det er grunnlag for kommersialisering av oppfinnelsene, kan det være aktuelt å tilknytte seg TTO'er (Technology Transfer Office/ teknologioverføringskontorer) og/eller kommersialiseringsaktører (KA). TTO/KA'ene har da som oppgave å vurdere potensiale for kommersialisering og eventuelt bidra til kommersialisere oppfinnelsene. UiA ved UiA Nyskaping inngår avtaler med aktuelle TTO/KA er, og benytter seg av deres kompetanse. UiA Nyskaping har en funksjon som kompetansemegler mellom den enkelte forsker og TTO/KA'ene, samtidig som de er UiA sin kontakt med relevante TTO/KA'er. Etersom kompetanseområdene ved de ulike TTO/KA'ene varierer, er UiA Nyskaping sin funksjon å sikre den mest hensiktsmessige TTO/KA i hvert enkelt tilfelle, slik at det blir til beste for den enkelte forsker/aktuell kommersialisering.

Dersom UiA ikke utnytter et forskningsresultat eller viderefører kommersialiseringen av det innen en angitt tidsfrist, kan den ansatte utnytte resultatet etter avtale med UiA.

9. Vedlegg og henvisninger

Under dette punktet vil bli tatt inn aktuelle vedlegg og henvisninger, primært som klikkbare linker. Dette gjelder aktuelle styrevedtak, henvisninger til UiA Nyskaping med beskrivelse deres rolle i UiAs kommersialiseringsarbeid. Videre DOFI skjema med veiledning for utfylling.

